

143. Bijbelstudie over NABI YUNUS - DE PROFEET JONA YONA HANAVI יונה הנביא

Deel 3: Jona en de grote vis

In het tweede deel van deze studiereeks heeft de Eeuwige een zware storm achter Yona aan gestuurd, die het schip naar Tarsis in grote nood bracht om Yona, die benedendeks in een diepe slaap was gevallen, letterlijk en figuurlijk wakker te schudden! Op zijn eigen aandringen tilden de zeelieden uiteindelijk Yona op en wierpen hem in de kolkende zee. Zodra de zeelieden met de profeet gedaan hadden zoals hij gezegd had, kwam de zee tot bedaren en werd kalm. Yona offerde zichzelf op zodat de onschuldige zeelieden gespaard bleven, want hij wist dat hij door zijn ongehoorzaamheid deze storm had opgeroepen. De Eeuwige wilde de profeet echter niet de doodstraf geven, maar slechts een lesje leren en daarom liet hij het niet toe, dat Yona in de open zee zou verdrinken.

יונה Yona [Jona] 1:17a (Tanach 2:1a)

“En de Eeuwige beschikte een grote vis om Yona in te slokken.”

Bahasa Indonesia: *“Maka Tuhan menentukan seekor ikan besar untuk menelan Yunus.”*

Javaans: *“Pangéran banjur nekakaké iwak gedhé; iwak mau nguntal Nabi Yunus.”*

In elke kinderbijbel zien we plaatjes van Yona in de buik van een walvis, waarbij de ruimte in deze buik zo groot is, dat het net een grot lijkt, zoals in de bekende tekenfilm van Pinocchio. Op deze wijze krijgt de lezer de indruk, dat het verblijf van Yona in de grote buik van de walvis best wel aangenaam was. Ik vrees, dat het toch wel een beetje anders geweest moest zijn. Omdat in sommige vertalingen zoals de NBG-vertaling en de Willibrord-vertaling wordt gesproken over een zeemonster met betrekking tot het in Mattheüs 12:40 gebruikte Griekse woord κητους kētous in de bekende uitspraak van Yeshua over het teken van Yona, denken sommige bijbeluitleggers aan de Leviatan, anderen aan een Mosasaurus en weer anderen aan de prehistorische reuzenhaai Carcharodon megalodon. Persoonlijk ben ik van mening, dat de versie van de Statenvertaling, die het woord κητους kētous met ‘walvis’ vertaalt, in dit geval het meest aannemelijk is. De Leviatan, die ook in het commentaar van Matthew Henry genoemd wordt, kan het sowieso niet geweest zijn, want dat is namelijk de grote kronkelende zeeslang, die in diverse teksten met G'ds tegenstander wordt geïdentificeerd. Het lijkt mij niet logisch, dat de Eeuwige uitgerekend hem gestuurd zou hebben om Yona te redden. Ook de Mosasaurus kan het niet geweest zijn, want ten eerste was deze toen al uitgestorven, en ten tweede wordt er in de Hebreeuwse grondtekst duidelijk gesproken over een grote vis: דג גדול dag gadol. De Mosasaurus was geen vis. De reusachtige haai Carcharodon megalodon, die minimaal vier keer groter geweest moest zijn dan de huidige witte haai, was weliswaar wel een vis, maar hij was ten tijde van Yona net als de Mosasaurus reeds uitgestorven en kan dus eveneens van het kandidatenlijstje geschrapt worden. Gezien het feit, dat de Bijbel slechts zegt dat de Eeuwige een grote vis beschikte, om Yona in te slokken terwijl het soort vis niet nader wordt beschreven, kan dus niet met zekerheid worden vastgesteld welke grote vis hier bedoeld wordt. Het kan dus inderdaad een walvis geweest zijn, zoals doorgaans wordt aangenomen of één van de grotere haaiensoorten of, zoals sommige rabbijnen beweren, een speciaal voor dit doel geschapen vis. Zij refereren hiervoor naar de schepping van de grote zeedieren op de vijfde dag in בראשית B'reshit [Genesis] 1:21, want tot deze grote zeedieren wordt volgens de Midrash ook de grote vis gerekend, die Yona opgeslokt heeft. Daarom wordt de gedetailleerde beschrijving van de schepping in פרקי דרבי אליעזר Pirqei d'Rabi Eliezer tussen de vijfde en de zesde dag onderbroken door een apart hoofdstuk over het verhaal van Yona, waarin beweerd wordt dat de Eeuwige deze grote vis, die Hij op de vijfde dag geschapen heeft, op de zesde scheppingsdag

bestemde voor zijn latere taak om Yona op te slokken. Sorry, maar zo een sterk verhaal kan ik niet serieus nemen. Ten eerste wordt het door de Bijbel niet bevestigd en is zelfs in strijd met de Bijbel, want in de beschrijving van de zesde scheppingsdag wordt slechts over landdieren gesproken en niet meer over zeedieren, ten tweede lijkt het me sowieso niet erg aannemelijk, dat Yona opgeslokt zou zijn door een zeedier, dat op de vijfde scheppingsdag speciaal voor dit doel geschapen zou zijn. Hoeveel jaren liggen er niet tussen de schepping en het verhaal van Yona? Dan moet die vis echt wel superhoogbejaard geweest zijn. Ten derde is het nogal zeer de vraag of met de 'grote zeedieren', zoals ze in de nieuwe vertaling en in de Willibrordvertaling genoemd worden, überhaupt wel vissen bedoeld waren, want in de Hebreeuwse grondtekst van **בראשית** B'reshit [Genesis] 1:21 staat: **וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים** Vayiv'ra Elohim et-haTananim hag'dolim, en daarmee kan je alle kanten op. Het woord **תנין** tanin kan je namelijk op verschillende manieren vertalen: slang, krokodil, draak, dinosaurus, zeemonster en zelfs walvis. Allemaal hetzelfde Hebreeuwse woord **תנין** tanin. Daarom zien we in bijna elke vertaling van Genesis 1:21 een ander woord staan. Zowel in de Willibrord-vertaling alsook in de nieuwe vertaling lezen wij: *"En Hij schiep de grote zeemonsters..."* terwijl er in de Statenvertaling en in de Lutherse vertaling *"grote walvissen"* staat. De Leidse vertaling heeft het zelfs over *"grote draken"* en de Naardense Bijbel over *"grote gedrochten"*. In de NBG-vertaling staat het evenals in de Joodse Dasberg-vertaling wat algemener: *"grote zeedieren"*. Dus wat dat betreft zijn we nog geen stap verder gekomen met de vraag, welke grote vis Yona opgeslokt kan hebben, want door Genesis 1:21 erbij te halen zijn we ook niets wijzer geworden. De prehistorische zeedieren die ten tijde van Yona al uitgestorven waren, kunnen we alvast wegstrepen en dus blijven er nog vier serieuze kandidaten over, die ik één voor één met u zal doornemen:

1. De witte haai (*carcharodon carcharias*)

Volgens de Israëliische geleerden Avi Baranes en David Darom, beiden deskundigen op het gebied van de zee fauna aan de Hebreeuwse universiteit van Jerusalem, werd de profeet Yona niet verslonden door een walvis, maar door een grote witte haai (*carcharodon carcharias*). Zij schreven daarover een boek, dat in 1981 verscheen. Een witte haai, die zo'n 4 tot 6 meter lang en 1100 tot maximaal 2000 kilo zwaar kan worden, bijt grote prooien doorgaans in stukken, maar kleinere prooien slikt hij soms in zijn geheel in. Dr. Baranes, die de witte haai in de Middellandse Zee bestudeerd had, schreef, dat de 'grote vis' in het boek Yona volgens hem een witte haai geweest moest zijn, omdat die inderdaad in de wateren ter plaatse voorkomt en groot genoeg is om een mens in één keer te kunnen verslinden, want er waren enkele exemplaren van gevangen, die in hun maag nog volledig intact zijnde zeer grote vissen hadden. Zo werd er in 1939 een enorme witte haai gevangen, die zelfs twee volledige haaien ter grootte van een mens in zijn maag had. Haaien hebben namelijk een zeer trage spijsvertering, en het prooi dat ze ingeslikt hebben, blijft daar een hele tijd zitten. De maag van een haai is u-vormig en bestaat uit twee delen: de cardiale maag en de pylorische maag. Voedsel kan in de cardiale maag voor langere tijd onverteerd worden opgeslagen. Vandaar dus, dat er vaak wanneer een witte haai is ontdaan van zijn ingewanden, in de cardiale maag nog prooi gevonden wordt in een bijna perfecte staat van bewaring en soms nog wel volledig intact. Zo kan het zijn dat ook Yona door een grote witte haai werd opgeslokt en in de cardiale maag terecht is gekomen zonder verteerd te worden. Ook de luchtvoorziening zou dan geen probleem geweest zijn. Omdat haaien geen zwemblaas hebben, nemen ze in de maag namelijk grote slokken lucht op, die samen met de grote lever voor drijfvermogen zorgen, en als ze iets onverteerbaars ingeslikt hebben, kunnen ze hun maag binnenstebuiten keren en het weer uitspuwen, hetgeen met Yona is gebeurd.

2. De reuzenhaai (*cetorhinus maximus*)

De tweede grote vis, die in aanmerking zou komen voor het Yona-verhaal, is de reuzenhaai (*cetorhinus maximus*), die eveneens in de Middellandse Zee voorkomt. Ook deze haai is groot genoeg om een mens in één keer geheel in te slikken, maar dat moet dan wel per ongeluk gebeuren, want in tegenstelling tot de witte haai is hij geen vleeseter. Hij voedt zich met plankton, dat hij met zijn wijd opengesperd muil in grote hoeveelheden opslurpt en met zijn kieuwzeven uit het water zeeft. De gemiddelde lengte van een reuzenhaai ligt tussen de 6 en 8

meter, met een maximum van 9,8 meter en een gewicht van 4 ton, maar in 1851 werd er zelfs een reuzenhaai gevangen van 12,27 meter, die ruim 19 ton woog! Zo een reuzenhaai is, zoals ik reeds aangaf, een planktoneter en doorgaans ongevaarlijk voor mensen. Dus wat dat betreft, zou ik in het geval van Yona eerder aan een reuzenhaai denken dan aan een witte haai, en wel om twee redenen: ten eerste omdat die een stuk groter is, waardoor er voor Yona wat meer ruimte zou zijn in de cardiale maag, en ten tweede omdat hij geen vleeseter is en Yona daarom ook de vlijmscherpe tanden van de andere haaiensoorten niet hoefde te vrezen.

3. De walvishaai (rhincodon typus)

Een nog betere optie dan de reuzenhaai is echter de walvishaai (rhincodon typus), de grootste nog bestaande kraakbeenvis en dus ook de grootste haaiensoort. Hij heeft een gemiddelde lengte van 8 tot 12 meter en weegt ongeveer 7000 kilo, toch sommige walvishaaien zijn zelfs 15 meter lang en wegen tot 15 ton! Vrouwtjes zijn gemiddeld groter dan mannetjes. Met zijn grote bek, die bijna anderhalve meter breed kan worden, kan hij met gemak een mens doorslikken en verslinden. Maar gelukkig is deze zachtaardige reus geen roofzuchtige menseneter zoals de witte haai, maar voedt zich net als de eerder genoemde reuzenhaai alleen maar met plankton, die hij makkelijk opeet met zijn grote bek. Hij zwemt namelijk met zijn muil wijd open zodat het plankton zo naar binnen drijft. Hij gaat met zijn opengesperde muil als een soort stofzuiger langzaam door het water, dat door zijn bek naar achteren stroomt, waar het plankton eruit gezeefd wordt. Na de bek weer gesloten te hebben filtert hij het water met speciale structuren bij zijn kieuwen, waarin het plankton, krill (garnaalachtige ongewervelde zeedieren) en kleine visjes blijven hangen. Het zeewater verlaat het lichaam van de walvishaai weer door de kieuwen. De walvishaai is blauwgrijs tot zwart, van boven met witte plekken en van onderen witachtig. Hij heeft een brede en platte kop, waarbij zijn bek zich vooraan en niet onderaan bevindt zoals bij de andere haaisoorten het geval is. Als de bek helemaal opengesperd is, dan kan je er als het ware zo inlopen, en precies zo staat het ook in de Midrash: *“Yona ging zijn muil binnen zoals men een synagoge binnengaat.”* Dus wat dat betreft, zou de walvishaai de ideale kandidaat zijn op onze speurtocht naar de grote vis, die Yona had opgeslokt, ware het niet, dat deze vis volgens Wikipedia helemaal niet in de Middellandse Zee voorkomt. In de Rode Zee voor de kust van Sharm el Sheik aan de zuidkant van het Sinai-schiereiland, en vooral aan de monding van de Golf van Aqaba, worden daarentegen regelmatig walvishaaien gesignaleerd en vormen daar zelfs een geliefde duiksportattractie voor toeristen. Wie weet, misschien is er ten tijde van Yona wel eentje omgezwommen en via Spanje in de Middellandse Zee terecht gekomen? In de Bijbel lezen we immers, dat de grote vis door de Eeuwige werd gestuurd en niet, dat hij er al was. Ook een redacteur van het tijdschrift National Geographic ziet blijkbaar in de walvishaai de grote vis, door wie de profeet Yona werd verzwolgen, want in een artikel van december 1992 schrijft hij: *“De ongewone anatomie van het spijsverteringskanaal van de walvishaai leent zich goed voor verhalen als dat van Jona. Het is gemakkelijk om je voor te stellen dat men per ongeluk meegezogen kan worden in de bek van een walvishaai, die enorm groot is. De spelonkachtige bek van zelfs een kleine volwassen walvishaai kan makkelijk een paar Jona's opnemen. De walvishaai voedt zich met kleine plankton en krill, die via de slokdarm naar de immense en elastische ‘feestzaal’ gespoeld worden, dat is de cardiale maag.”* Op deze wijze zou dus ook Yona daar terecht zijn gekomen zonder verteerd te worden, want zoals ik al bij de beschrijving van de witte haai heb aangegeven, wordt het voedsel in de cardiale maag voor langere tijd onverteerd opgeslagen, en de cardiale maag van de walvishaai is wel een stuk ruimer dan die van de witte haai en van de reuzenhaai. Vandaar, dat de auteur van het artikel de term ‘feestzaal’ daarvoor gebruikt. Maar hoe kwam Yona daar weer uit? National Geographic zegt: *“Haaien hebben een geweldloze manier om zich te ontdoen van grote moeilijk verteerbare voorwerpen die ze per ongeluk inslikken: Een haai kan zijn cardiale maag langzaam leegmaken door hem binnenste buiten te duwen door zijn bek. Men zou dus eruit komen glijden als op een met slijm bedekt tapijt...”* De walvishaai lijkt dus inderdaad wel een goede optie te zijn, maar we hebben nog één mogelijke kandidaat over:

4. De walvis (cetüs)

De Latijnse biologische term ‘cetüs’, die door wetenschappers wordt gebruikt om te verwijzen naar de walvis, komt van het Oudgriekse woord κητους kētous, dat wij ook al in Mattheüs 12:40

met betrekking tot Yona tegenkwamen. Vandaar dat dit woord in de Statenvertaling gewoon met 'walvis' wordt vertaald: *"Want gelijk Yona drie dagen en drie nachten was in de buik van de walvis, alzo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten wezen in het hart der aarde."* Zo is het voor velen het meest waarschijnlijk, dat het inderdaad een walvis was, die de profeet Yona in één keer opslokte, en niet een haai. Een andere reden waarom zowel vele rabbijnen en christelijke theologen vasthouden aan de traditionele visie, dat de grote vis een walvis geweest moest zijn, is het feit, dat er aanwijzingen zijn dat de zeehaven van Yafo, het vertrekpunt van Yona, in de oudheid een thuishaven voor walvisvaarders was. Een van de walvissoorten, die ook in de Middellandse Zee voorkomen, is de potvis (physeter macrocephalus), die ruim 18 tot 20 meter lang wordt met een gewicht van 50 ton. Sommige exemplaren kunnen zelfs 23 meter lang zijn. Zijn enorme stompe kop kan 25 tot 35% van zijn totale lichaamslengte in beslag nemen en zijn bek is groot genoeg om zelfs twee of drie volwassen mannen tegelijk op te slokken. De potvis zou dus heel goed in staat geweest zijn om Yona in één keer ingeslikt te hebben. Sterker nog, in de maag van sommige potvissen zijn wel eens haaien van 5 meter gevonden, en dat is heel wat meer dan de lengte van een mens. Dat wil dus iets zeggen over de omvang van de maag. Yona zou daarin dus alle ruimte gehad hebben, zou je denken. Daar komt nog bij, dat de walvis een warmbloedig zoogdier is en geen koelbloedige vis, en niet door zijn bek, maar door het ademgat boven zijn hoofd ademt, waardoor de verblijfplaats van Yona voorzien was van een uitstekende airconditioning. Zo op het eerste gezicht kunnen we dus de indruk krijgen, dat het voor hem derhalve betrekkelijk aangenaam geweest moest zijn, om drie dagen en nachten in de walvis door te brengen. Ik vrees, dat we daar te makkelijk over denken en misschien zijn we daarin beïnvloedt door de kinderbijbel of door de bekende tekenfilm van Pinocchio. U kent het verhaal wel, dat maestro Gepetto door de walvis Monstro was opgeslokt en dat Pinocchio samen met Japie Krekel de zee opging om hem te zoeken. Ze werden eveneens verslonden en in de reusachtige buik van de walvis werden de twee herenigd met Gepetto, die zo blij was dat hij zijn poppetje weer zag. Samen zaten ze daar net als in een ruime grot aan hun met een lamp verlichte tafeltje en overlegden hoe ze konden ontsnappen. Pinocchio had een idee. Door een vuurtje te stoken lieten ze de walvis niezen zodat hij de boot met hen erop ging uitspuwen in de zee. Eind goed al goed. Met deze tekenfilm in het achterhoofd leest men het verhaal over het verblijf van Yona in de walvis heel rooskleurig, te meer omdat men de goede afloop weet. Maar probeert u zich toch even voor te stellen hoe Yona zichzelf gevoeld moet hebben, want zo comfortabel als ons wordt wijsgemaakt was het daar voor hem volstrekt niet. Ten eerste kon hij helemaal niets zien! Alles was zwart om hem heen, want hij had geen lamp. Ten tweede bevond hij zich niet in een grotachtige grote buikholt, maar zeer waarschijnlijk in de maag van de walvis. Gezien het feit, dat de potvis zich onder andere voedt met allerlei soorten octopussen en reuzeninktvisen zal het voor Yona geen pretje geweest zijn, tussen al deze glibberige beesten, die misschien zelfs nog leefden net als hij, in de enorme maag van de potvis rond te dobberen. Het moet daar ook wel verschrikkelijk gestonken hebben denk ik. Maar het ergste van alles was natuurlijk de onzekerheid, want Yona wist helemaal niet waar hij was en ook niet hoe het zal aflopen. Hij zal het wel doodsbenuwd gehad hebben. Om u een indruk te geven wat die arme Yona doorstaan moet hebben zal ik u het waar gebeurde verhaal vertellen van de Britse zeeman James Bartley, die iets soortgelijks heeft meegemaakt toen hij op walvisjacht was; die ook in de maag van een potvis heeft gezeten en het eveneens heeft overleefd. De walvisvaarder "Star of the East" voer in december 1890 ter hoogte van de Falkland eilanden voor de kust van Argentinië op zoek naar walvissen. Op een zekere ochtend werd er in de verte een grote potvis gesignaleerd. Twee kleine "mate ships" werden te water gelaten om de enorme potvis te harpoeneren. De bemanning van de eerste boot schoot meteen raak met een harpoen. De potvis probeerde te ontsnappen en trok de boot met grote vaart achter zich aan. Ondertussen werd hij ook door de harpoen van de tweede boot vol geraakt. Door de pijn, die hem tot razernij bracht, begon hij zo hevig met zijn staart om zich heen te slaan dat de beide "mate ships" dreigden te kenteren. Opeens verdween hij in de diepte om kort daarna plotseling weer naar boven te komen en op zijn beurt nu de bootjes aanviel! Met zijn grote kop ramde de potvis één van de beide boten zo krachtig, dat het vaartuig kantelde en James Bartley samen met drie anderen in zee werd gesmeten. Twee van hen konden door de bemanning van de andere boot worden opgepikt, maar James Bartley en de vierde man werden vermist. Zij werden later door de kapitein in het logboek genoteerd als "overboord geslagen,

vermoedelijk verdrongen.” De overlevenden werden naar het schip terug gebracht. Twee dagen later wisten de mannen van de walvisvaarder alsnog de enorme potvis te doden. Met bijlen en vlijmscherpe messen begonnen zij de walvis, die aan touwen langs het schip hing, te ontleden. De hele dag werkten zij door tot laat in de nacht. Vroeg in de ochtend ging het werk verder, en toen ze het dier aan het opensnijden waren, zagen ze tot hun verbazing in de maag van potvis nog iets bewegen. Ze verwijderden de maag in zijn geheel, legden er een ketting omheen en hezen hem aan dek van het schip. Ze sneden de maag open en vonden daarin James Bartley, een van de beide vermiste matrozen, dubbelgevouwen en bewusteloos, maar nog zichtbaar ademend. Hij leefde nog maar net. Nadat ze hem met zeewater grondig gewassen hadden brachten hem naar de hut van de kapitein, waar hij drie weken lang lag te ijlen met een hevige koorts. Daarna kwam hij weer bij en kon gedetailleerd vertellen wat hem overkomen was. Hij kon zich nog herinneren, dat hij door de potvis bij zijn aanval op de boot in de lucht geslingerd werd en met een harde klap in het water terecht was gekomen. Onder water hoorde hij een sterk geruis, dat waarschijnlijk door de potvis veroorzaakt werd door het wild om zich heen slaan met zijn staart. Toen werd het opeens zwart voor zijn ogen en hij kon niets meer zien, maar hij voelde zich door iets opgetild worden en vervolgens in een nauwe, zich bewegende en hem voortduwende pijp glijden totdat hij weer wat meer ruimte om zich heen had. Hij voelde daar wel een verschrikkelijke hitte, maar hij kon tenminste goed ademhalen, want gebrek aan lucht was er niet. James Bartley had op dat moment geen flauw idee waar hij zich bevond, maar toen hij met zijn handen een slijmerige massa voelde, die meegaf, drong het tot hem door dat hij waarschijnlijk in de maag van de potvis zat. Hij begreep, dat hij hier nooit meer levend uit zou komen, want een ontsnapping uit de maag van zo een reusachtig dier was volstrekt onmogelijk! Alleen al de gedachte aan het moment waarop hij uiteindelijk verteerd zou worden maakte hem verschrikkelijk bang. Zo moet ook Yona zich gevoeld hebben toen hij in zijn doodsangst tot de Eeuwige ging bidden, zoals we straks zullen lezen. Een tijd lang ging er van alles en nog wat door het hoofd van Bartley totdat het hem teveel werd en hij bewusteloos raakte. Wat daarna met hem gebeurde herinnerde hij zich niet meer totdat hij in het bed van de kapitein wakker werd en hij het gevoel had, dat alles gewoon een nachtmerrie was. Maar dat was het niet, want zijn verblijf in de maag van de potvis had zichtbare sporen achtergelaten. Op de plekken waar zijn lichaam niet beschermd was geweest door kleding en dus in aanraking was gekomen met het maagsap, was de huid door het maagzuur aangevreten en is nooit meer normaal geworden. Zijn gezicht was wit gebleekt, en de huid van zijn handen was geel en gerimpeld en leek op perkament. Na deze noodlottige reis kwam James Bartley aan de wal en is nooit meer naar zee gegaan, want hij was blind en voor de rest van zijn leven getekend. Als wij zijn ervaringen diep tot ons laten doordringen, dan kunnen we ons beter voorstellen hoe Yona zich gevoeld moet hebben. Het is zonder meer denkbaar, dat Yona's verblijf in de maagsappen van de potvis een soortgelijke zichtbare invloed op zijn huid gehad heeft als bij James Bartley het geval was, en dat zou dan zeer waarschijnlijk behoorlijk bijgedragen kunnen hebben aan de impact, die zijn prediking later had op de inwoners van Nineve.

יוֹנָה Yona [Jona] 1:17b (Tanach 2:1b)

“En Yona was in het ingewand van de vis drie dagen en drie nachten.”

Bahasa Indonesia: “Dan Yunus pun berada di dalam perut ikan selama tiga hari tiga malam.”

Javaans: “Nabi mau ana ing sajroning wetengé iwak kuwi lawasé telung dina telung bengi.”

Bij het lezen van dit vers rijst bij sommigen de vraag op, of een mens überhaupt wel drie dagen en drie nachten onder zulke condities kan overleven. Bij James Bartley was het schijnbaar één dag minder. We zouden ons echter eerst moeten bezighouden met de vraag of de profeet Yona letterlijk drie volle dagen en nachten in de maag van de grote vis geweest is of dat er misschien iets anders mee bedoeld kan zijn. Zoals ik reeds in het eerste en tweede deel van deze studie heb aangegeven, is Yona een beeld van Yeshua en zo is ook de tijd van Yona's verblijf in de vis een verborgen profetie, want de drie dagen en drie nachten die Yona in de maag van de grote vis doorbracht zijn een duidelijke voorafschaduwning van de drie dagen en drie nachten die Yeshua in het graf zou liggen, hetgeen de Mashiach zelf bevestigde door de geestelijke leiders van Zijn volk daarop te wijzen. Een veelgehoord argument dat met de drie dagen en drie

nachten, die Yeshua na Zijn dood in het graf heeft doorgebracht, daadwerkelijk 72 uren bedoeld zouden zijn is derhalve het 'teken van Yona', dat in מַתִּיתָיו Matityahu [Mattheüs] 12:38-40 door Yeshua genoemd wordt als antwoord op een vraag die aan Hem door een aantal Farizeeën en schriftgeleerden gesteld werd: *"Meester, wij zouden wel een teken van U willen zien. Maar Hij antwoordde hun en zeide: Een boos en overspelig geslacht verlangt een teken, maar het zal geen teken ontvangen dan het teken van Yona, de profeet. Want gelijk Yona drie dagen en drie nachten in de buik van het zeemonster (Statenvertaling: walvis) was, zo zal de Zoon des mensen in het hart der aarde zijn, drie dagen en drie nachten! - Kemudian beberapa ahli kitab dan orang-orang Farisi menjawab, dengan berkata: Rabbi, kami ingin melihat suatu tanda dari-Mu. Dan seraya menanggapi, Dia berkata kepada mereka: Generasi yang jahat dan pezina menuntut suatu tanda, dan suatu tanda tidak akan diberikan kepadanya kecuali tanda Nabi Yunus. Sebab, sebagaimana Yunus berada di dalam perut ikan tiga hari dan tiga malam, demikianlah Anak Manusia akan berada di dalam rahim bumi tiga hari dan tiga malam."* Met het aanhalen van deze tekst wordt door de voorstanders van de 72-uur-visie gesuggereerd, dat Yeshua gezegd zou hebben dat Hij drie volle dagen en drie volle nachten in het graf zou liggen en niet minder. Hij had het inderdaad wel over drie dagen en drie nachten, maar Hij voegde er niet het woordje "volle" aan toe. Er staat dus nergens geschreven (ook niet in Mt 12:40), dat het drie volle, afgeronde, hele, voltooide dagen en nachten zijn. Ook in het gewone Nederlandse taalgebruik van alledag is dat niet het geval. Als je een afspraak met iemand maakt en je zegt: "ik kom over drie dagen bij jou op bezoek" of je zegt: "ik zie je over drie dagen", dan bedoel je daarmee niet dat je die persoon op de vierde dag bezoekt (dus nadat de drie dagen voltooid, afgelopen en voorbij zijn), maar je bedoelt uiteraard dat je die persoon op de derde dag bezoekt ofwel in Oudnederlands gezegd ten derden dage. En precies zo bedoelde Yeshua het ook toen Hij het over die drie dagen en drie nachten had. Hij had juist diverse keren gezegd dat Hij *"ten derden dage zou opstaan"* en niet na drie dagen. "Ten derden dage" ofwel "gedurende de derde dag" of "tijdens de derde dag" die dus nog niet afgelopen was op het moment dat Yeshua opstond. In alle moderne bijbeluitgaven (NBV, Willibrord, Groot Nieuws etc) heeft men gekozen voor de duidelijke vertaling: *"Op de derde dag"*. In de Griekse grondtekst staat namelijk: τριτος ημερα tritos hēmera, hetgeen letterlijk "de derde dag" betekent en niet "na drie dagen", want het is vergelijkbaar met τριτος ωρα tritos hōra in Mt 20:3, waarin de evangelist het heeft over een gebeurtenis omstreeks "het derde uur" en niet "na drie uren". Dus nogmaals: tussen Yeshua's dood en Zijn opstanding lagen wel drie voltooide nachten, maar niet drie voltooide dagen omdat Hij ten derden dage, dus op de derde dag is verrezen en niet na drie dagen. Het teken van Yona is een typisch Hebreeuws idioom, dat wil zeggen een taaleigen Joodse manier van iets vertellen. Yeshua had het in מַתִּיתָיו Matityahu [Mattheüs] 12:38-40 wel over drie dagen en drie nachten, toch daarmee bedoelde Hij geen periode van 72 uur, maar het feit dat Zijn aan het kruis gestorven lichaam binnen drie dagen weer zou herrijzen uit het graf, zoals Hij ook letterlijk had gezegd, toen er door de Yehudim opnieuw om een teken werd gevraagd: *"Welk teken toont Gij ons, dat Gij dit moogt doen? Yeshua antwoordde en zeide tot hen: Breekt deze tempel af en binnen drie dagen zal Ik hem doen herrijzen. De Judeeërs dan zeiden: Zesenvestig jaren is over deze tempel gebouwd en Gij zult hem binnen drie dagen doen herrijzen? Maar Hij sprak van de tempel Zijns lichaams. Toen Hij dan opgewekt was uit de doden, herinnerden Zijn discipelen zich, dat Hij dit gezegd had, en zij geloofden de Schrift en het woord, dat Yeshua gesproken had. - Kemudian, orang-orang Yahudi menjawab dan berkata kepada-Nya: Engkau menunjukkan tanda apa kepada kami, sehingga Engkau melakukan hal-hal ini? Yeshua menjawab dan berkata kepada mereka: Hancurkanlah tempat suci ini, dan dalam tiga hari Aku akan mendirikannya kembali. Lalu orang-orang Yahudi itu berkata: Empat puluh enam tahun lamanya tempat suci ini dibangun, dan Engkau akan mendirikannya dalam tiga hari? Namun yang Ia katakan tentang tempat suci itu adalah tubuh-Nya sendiri. Oleh karena itu, tatkala Dia sudah dibangkitkan dari antara yang mati, para murid-Nya teringat bahwa Dia pernah mengatakan hal itu kepada mereka, dan mereka percaya pada kitab suci dan pada firman yang telah Yeshua katakan."* יוֹחָנָן Yochanan [Johannes] 2:18-22). Ook in Mt 27:63, Mc 8:31 en 9:31, waarin wij lezen dat Hij na drie dagen zou opstaan, wordt geen afgesloten periode van 72 uur bedoeld, want zoals gezegd: het is een Hebreeuws idioom, dat wij ook elders in de TeNaCH tegenkomen. Neem bijvoorbeeld שְׁמוֹעַל Sh'mu'el alef [1

Samuël] 30:11-13. Daar lezen wij het volgende: *“Toen vonden zij op het veld een Egyptenaar en brachten hem bij David. Zij gaven hem brood en hij at, zij lieten hem water drinken, en gaven hem een schijf geperste vijgen en twee rozijnenkoeken, en toen hij dat gegeten had, keerde zijn geest in hem terug, want hij had gedurende drie dagen en drie nachten niets gegeten of gedronken. Daarop vroeg David hem: Van wie zijt gij en waar komt gij vandaan? Hij antwoordde: Ik ben een Egyptische jongeman, een slaaf van een Amalekiet. Mijn heer heeft mij achtergelaten, omdat ik drie dagen geleden ziek werd. - Dan mereka menemukan seorang pria Mesir di padang dan membawanya kepada David, dan mereka memberi makan kepadanya, lalu makanlah dia; dan mereka memberinya minum air. Dan mereka memberikan kepadanya sepotong kue ara dan dua tumpuk kue kismis. Dan dia memakannya, dan semangatnya kembali kepadanya, karena dia sudah tidak makan roti dan minum air selama tiga hari tiga malam. Dan David berkata kepadanya: Kepunyaan siapa engkau? Dan dari mana engkau berasal? Lalu ia berkata: Aku seorang pemuda Mesir, budak dari seorang pria Amalek. Dan tuanku melepaskan aku, karena aku telah sakit selama tiga hari.”* Let op: de Egyptenaar zei dat hij drie dagen en drie nachten niets gegeten had, maar in vers 13 voegde hij eraan toe, dat zijn heer hem heeft achtergelaten omdat hij drie dagen geleden ziek werd. Als hij het eerst over een letterlijke periode van 72 uur had gehad, dan had hij moeten zeggen dat hij vier dagen geleden ziek werd. Een ander voorbeeld van een soortgelijk Hebreeuws idioom vinden wij in het boek אֶסְתֵּר Ester. In hoofdstuk 4:16 roept koningin Ester het Joodse volk op om voor haar te vasten: *“Ga heen, vergader al de Joden die zich in Shushan bevinden, en vast om mijnentwil: eet noch drinkt drie dagen, zo min des nachts als des daags. - Pergilah, kumpulkanlah semua orang Yahudi yang terdapat di Shushan, dan berpuasa untuk aku, dan janganlah makan ataupun minum tiga hari lamanya, baik malam maupun siang.”* Ook hier zou je op het eerste gezicht denken dat Ester het heeft over drie volle dagen en nachten, dus 72 uur, maar in hoofdstuk 5:1 staat precies wat ik hiermee wil aantonen: *“Op de derde dag nu hulde Ester zich in een koninklijk gewaad en ging staan in de binnenste voorhof van het paleis des konings. - Dan terjadilah pada hari yang ketiga, Ester mengenakan pakaian kebesaran dan berdiri di pelataran dalam, di depan istana raja.”* Op de derde dag, ofwel ten derden dage, en niet na drie dagen. In beide gevallen wordt er gesproken over drie dagen en drie nachten, maar dat wil nog niet zeggen dat daar precies 72 uur mee bedoeld zouden zijn. Zo zijn er nog veel meer voorbeelden van deze Hebreeuwse idiomen te vinden in TeNaCH, maar ook in de Talmud. Het ligt namelijk geheel binnen het kader van het Joodse denken, dat Yeshua enerzijds zegt, dat Hij na drie dagen zou opstaan en anderzijds zegt, dat Hij ten derden dage zou opstaan en weer in een andere tekst zegt, dat Hij binnen drie dagen zou herrijzen. Omdat wij hier te maken hebben met een Hebreeuws idioom, komen deze drie op het eerste gezicht tegenstrijdige tijdsaanduidingen volledig met elkaar overeen, omdat er geen periode van 72 uur mee bedoeld wordt, maar een gebeurtenis beschrijft, die binnen een periode van drie dagen plaats zou vinden. Een ander bewijs hiervoor vinden wij in Lucas 24:13-35, waarin wij lezen, dat twee van Zijn talmidim op die bewuste zondag op weg waren naar Emmaüs. Toen Yeshua Zich bij hen aansloot en zo deed alsof Hij van niets wist, vertelden zij Hem het hele verhaal van Zijn lijden en sterven aan het kruis, en zij eindigden in vers 21 met de woorden: *“Maar met dit al is het thans reeds de derde dag, sinds dit geschied is. - Tetapi kenyataannya dengan semua ini, hari ini sedang lewat hari ketiganya sejak apa yang telah terjadi itu.”* Als de kruisiging dus op woensdagmiddag zou hebben plaats gevonden zoals sommigen zeggen, dan had de Emmaüsganger moeten zeggen dat het reeds de vierde dag is sinds dit geschied is. Maar dat zei hij niet! Als de kruisiging daarentegen op donderdagnamiddag heeft plaats gevonden, waar ik dus vanuit ga, dan is de vrijdag de eerste dag, de zaterdag de tweede dag en de zondag de derde dag, sinds dit geschied is. En dat klopt dus volgens dit ooggetuigenverslag. “Drie dagen en drie nachten” betekent dus eenvoudigweg “drie dagen”, zelfs als de eerste en de laatste dag van die periode slechts gedeeltelijk meedoen. De rabbijnse manier van Schriftuitleg is vanouds tekst met tekst te vergelijken. Het is daarom beslist niet juist om naast het door Yeshua gebruikte teken van Yona al die andere teksten, waarin diezelfde Yeshua juist heel ondubbelzinnig zegt dat Hij ten derden dage, dus op de derde dag, zou opstaan, geheel buiten beschouwing te laten. Het teken van Yona was ook op de eerste plaats bedoeld voor Joodse mensen, vandaar dat Hij een typisch Hebreeuws idioom gebruikte, dat uiteraard ook voor Yona zelf van toepassing was.

יונה Yona [Jona] 2:1 (Tanach 2:2)

“En Yona bad tot de Eeuwige, zijn G'd, uit het ingewand van de vis.”

Bahasa Indonesia: *“Lalu Yunus berdoa kepada Tuhan, Elohimnya, dari dalam perut ikan itu.”*

Javaans: *“Ana Ing sajroning wetengé iwak mau Nabi Yunus ndedonga marang Pangéran Elohim mengkéné.”*

Yona bevond zich dus een geruime tijd in de maag (de Hebreeuwse woorden במעי הדרג bim'ai haDag betekenen letterlijk ‘in het ingewand van de vis’ of ‘in de darm van de vis’), en aan de hand van het verhaal van James Bartley kunnen we ons nu voorstellen hoe hij zich daar gevoeld moet hebben. Als Yona nog leefde, dan is de kans groot, dat het overige voedsel van de vis, dat zich eveneens in diezelfde maag bevond, ook nog wel geleeft moet hebben. Yona zal dat gespartel om zich heen en die glibberige tentakels van de inktvissen dan wel gevoeld hebben. Afschuwelijk! En dan die stank en die hitte in deze nauwe ruimte! Daar komt nog bij dat het volkomen duister was waardoor hij niets kon zien en een afgrijselijke langzame dood kon verwachten, want wij weten wel hoe het afliep, maar dat wist hij toen nog niet! James Bartley verklaarde na zijn redding, dat er gedurende zijn verblijf in de maag van de Potvis een tijd lang van alles en nog wat door zijn hoofd ging totdat het hem teveel werd en hij bewusteloos raakte. Yona daarentegen was een gelovige man en zocht zijn toevlucht bij de Eeuwige. Hij besepte dat hij fout was, want dat had hij reeds tegenover de zeelieden beleden, en daarom verbracht hij zijn tijd in de maag van de vis met bidden. In deel twee van deze studiereeks werd Yona door de heidense kapitein van het schip ertoe opgeroepen, tot de G'd van Israël te bidden. Of hij dat toen wel of niet gedaan had staat niet vermeld, maar nu in het ingewand van de vis deed hij het in elk geval wel. Het gebed van Yona is qua structuur en taalgebruik eigenlijk meer een psalm, waarbij elke vers weer terug te vinden is in andere, bestaande psalmen. Yona bad in bewustzijn van zijn schuld vanuit zijn benauwde en donkere kerker, waarin hij was opgesloten in de diepte van zee, tot de G'd waarvoor hij was weggevlucht, want er staat geschreven: *“Roep Mij aan ten dage der benauwdheid, Ik zal u redden en gij zult Mij eren! - Dan berserulah kepada-Ku pada waktu kesesakan, Aku akan menyelamatkan engkau, dan engkau akan memuliakan Aku!”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 50:15).

יונה Yona [Jona] 2:2 (Tanach 2:3)

“Hij zeide: Ik riep uit mijn nood tot de Eeuwige en Hij antwoordde mij; uit de schoot van het dodenrijk schreeuwde ik, Gij hoordet mijn stem.”

Bahasa Indonesia: *“la berkata: Aku berseru dari kesukaranku kepada Tuhan, dan Dia menjawab aku; dari tengah-tengah alam maut aku menjerit, dan Engkau mendengar suaraku.”*

Javaans: *“Ing salebeting kasangsaran kawula sesambat dhateng Paduka, dhuh Elohim, sarta Paduka inggih nunten paring wangsulan. Saking tengahing donyanipun tiyang pejah kawula nyuwun tulung, lan Paduka inggih nunten miyarsakaken.”*

Dit vers roept opnieuw een belangrijke vraag op: schreeuwde Yona daadwerkelijk vanuit het dodenrijk of vergeleek hij de maag van de grote vis slechts met het dodenrijk? Het was daar immers geen prettig verblijf zoals we in het verhaal van James Bartley hebben gezien. Hij had het gevoel, levend begraven te zijn en dat hij zich in een graf bevond waaruit een ontsnapping menselijk gesproken onmogelijk was. Dit eerste vers van zijn gebed vinden we terug in de volgende psalmverzen: *“Banden van de dood hadden mij omvangen, angsten van het dodenrijk hadden mij aangegrepen, ik ondervond benauwdheid en smart. Maar ik riep de naam van de Eeuwige aan: Ach Eeuwige, red mijn leven! - Tali-tali maut sudah membelit aku, dan kesesakan alam maut menimpa aku, aku mengalami kesesakan dan kedukaan. Lalu aku berseru kepada Nama Tuhan: Ya Tuhan, aku berdoa kepada-Mu, lepaskanlah jiwaku!”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 116:3-4). *“In mijn angst heb ik tot de Eeuwige geroepen en Hij heeft mij geantwoord. - Dalam kesesakanku aku berseru kepada Tuhan, dan Dia menjawab aku.”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 120:1). *“Ik roep Uw naam aan, o Eeuwige, uit het onderste van de put. Gij hoort mijn stem: verberg Uw oor niet voor mijn zuchten, mijn hulpgeschrei! Gij zijt nabij ten dage, dat ik U aanroep, Gij zegt: Vrees niet! - Aku memanggil Nama-Mu, ya Tuhan, dari dasar lubang. Engkau*

telah mendengar suaraku; jangan sembunyikan telinga-Mu untuk kelegaanku, teriakkku untuk pertolongan. Engkau mendekat pada hari aku memanggil-Mu; Engkau berfirman: Jangan takut!” (איכה Eicha [Klaagliederen] 3:55-57). Sommige bijbeluitleggers zijn van mening dat Yona daadwerkelijk stierf omdat hij uiteindelijk stikte of omkwam door honger en dorst, en dat de Eeuwige hem na drie dagen weer tot leven wekte, zodat zijn dood en opstanding tot een profetische voorafschaduwung kon dienen voor de dood en opstanding van Yeshua. Dat laatste was het zeer zeker, want dat werd door Yeshua zelf als zodanig beschreven, maar persoonlijk denk ik niet, dat Yona stierf, maar dat hij bij volle kennis in deze zeer beklagenswaardige toestand verkeerde in de maag van de grote vis.

יונה Yona [Jona] 2:3 (Tanach 2:4)

“Gij hadt mij geworpen in de diepte, in het hart der zee, en een waterstroom omving mij; al Uw brandingen en Uw golven gingen over mij heen!”

Bahasa Indonesia: “Karena Engkau telah melempar aku ke tempat yang dalam, ke tengah lautan, dan luapan air telah meliputi aku, semua gelombang-Mu dan ombak-Mu telah melingkupi aku.”

Javaans: “Kawula Paduka bucal dhateng panggènan ingkang lebet, ngantos dumugi ing dhasaring seganten. Kawula kinepung ing toya, Paduka ndhatengaken alun lan ombak ageng, sami ngurugi kawula.”

Niet de Eeuwige, maar de zeelieden hadden Yona in de diepte van de zee geworpen, en dan nog wel op zijn eigen aandringen, maar hij zag hen voorbij omdat hij wist, dat het de Eeuwige was die hem had ingegeven aan hen te zeggen om hem overboord te werpen. Daarom zei hij zeer terecht in zijn gebed: “U wierp mij in de diepe zee; ik ging onder in het kolkende water en werd bedekt door Uw wilde en woeste golven!” (Het Boek). De woorden van Yona zien wij met dezelfde strekking terug in de volgende psalmverzen: “Men rekent mij al bij de doden, ik heb geen kracht meer. Ik ben opgegeven, ik hoor al bij de gesneuvelden, bij hen die liggen in het graf, aan wie U niet meer denkt, aan wie U geen hulp meer biedt. Diep in het dodenrijk hebt U me gelegd, in de dichtste duisternis. Uw woede drukt op mij als een last, beukt op mij los als golven! - Aku dianggap bersama mereka yang turun ke dalam lubang, aku seperti seorang yang tanpa kekuatan. Bebas, di antara orang-orang yang mati; seperti yang tertikam yang terbaring di lubang kubur, yang tidak Engkau ingat lagi; dan mereka telah dilenyapkan dari tangan-Mu. Engkau telah meletakkan aku di dasar lubang, di tempat yang gelap dan dalam. Murka-Mu telah menimpa atasku sehingga Engkau menghukumku dengan segenap malapetaka-Mu!” (תהלים Tehilim [Psalmen] 88:5-8, GNB). “Watervloed roept tot watervloed bij het gebruik Uwer stromen; al Uw baren en golven slaan over mij heen! - Samudera raya bersahutsahutan dengan deru air terjun-Mu; seluruh ombak dan gelombang-Mu telah melewati aku!” (תהלים Tehilim [Psalmen] 42:8, NGB). In de Hebreeuwse grondtekst haalt Yona letterlijk de woorden aan uit Psalm 42:8.

יונה Yona [Jona] 2:4 (Tanach 2:5)

“En ik, ik zeide: verstoten ben ik uit Uw ogen, zou ik ooit weer Uw heilige tempel aanschouwen?”

Bahasa Indonesia: “Kemudian aku berkata: Aku terbuang dari hadapan-Mu, bagaimana aku dapat lagi memandang ke tempat suci kekudusan-Mu?”

Javaans: “Rumaos kawula: Kawula sampun kasingkiraken saking ngarsa Paduka, lan mboten badhé sumerep Pedaleman Paduka malih?”

Yona wist, dat alleen een wonder hem nog zou kunnen redden, maar omdat zijn geweten hem zei dat hij gezondigd had door van het aangezicht van de Eeuwige weg te vluchten, begreep hij ook maar al te goed, dat de Eeuwige daardoor geen enkele reden zou hebben om hem opnieuw voor Zijn aangezicht toe te laten en dat hij dus niet op een wonder hoefde te rekenen. Daarom zei hij: “Verstoten ben ik, verbannen uit Uw ogen!” David gebruikte bijna dezelfde woorden, maar voegde daaraan toe, dat de Eeuwige zijn smekingen en hulpgeroep verhoorde:

“Terwijl ik in mijn angst dacht: ik ben verbannen uit Uw oog, hebt Gij voorwaar mijn luide smekingen gehoord, toen ik tot U riep om hulp. - Lalu, aku berkata dalam ketergesa-gesaanku: Aku terbuang dari pandangan mata-Mu, pastilah Engkau mendengar suara permohonanku ketika aku berseru kepada-Mu.” (תהלים Tehilim [Psalmen] 31:23). Ook Yona moet dit psalmvers wel gekend hebben, want ondanks zijn gevoel verstoten te zijn, bleef hij toch nog de stille hoop koesteren, ooit weer G'ds heilige tempel te mogen aanschouwen, want deze wens koesterde ook David: “Een ding heb ik van de Eeuwige gevraagd, dit zoek ik: te verblijven in het huis van de Eeuwige al de dagen van mijn leven, om de liefelijkheid van de Eeuwige te aanschouwen, en om te onderzoeken in Zijn tempel. - Satu hal telah kuminta kepada Tuhan, itulah yang kuusahakan, supaya aku tinggal di bait Tuhan seumur hidupku, untuk menyaksikan kesukaan Tuhan dan untuk merenung di tempat suci-Nya.” (תהלים Tehilim [Psalmen] 27:4). “Maar ik zal, dank zij Uw grote goedertierenheid, Uw huis binnengaan, mij nederbuigen naar Uw heilige tempel in vreze voor U. - Dan aku, dalam kelimpahan kasih setia-Mu, biarlah aku masuk ke dalam bait-Mu, biarlah aku bersujud ke tempat suci kekudusan-Mu dengan takut akan Engkau.” (תהלים Tehilim [Psalmen] 5:8).

יונה Yona [Jona] 2:5 (Tanach 2:6)

“Wateren omringden mij, zij bedreigden mijn leven, de diepte omving mij, met zeewier was mijn hoofd omwonden.”

Bahasa Indonesia: “Air telah menutupi aku, bahkan nyawaku, tempat yang dalam meliputi aku, rumput-rumput laut telah melilit kepalaku.”

Javaans: “Kawula sampun kleleb ing toya lan badan kawula sekojur sampun teles sedaya; kawula sampun kapendhem wonten ing seganten, lan sirah kawula sampun ginubed déning rumput seganten.”

Yona besepte heel goed, dat een ontsnapping uit de maag van de vis onmogelijk was, omdat de vis naar de diepte van de zee gedoken was. Zelfs al zou hij erin slagen uit zijn gevangenis te ontkomen, dan zou hij alsnog verdrinken, want hij wist dat de wateren hem volledig omringden. Hij voelde het zeewier, dat de vis met het water naar binnen gezogen had, rondom zijn hoofd slingeren. Daarom zal hij de volgende teksten wel op zichzelf toepasselijk geacht hebben omdat niemand anders hem tot hulp zou kunnen komen: “Verlos mij, o G'd, want het water is gekomen tot aan de lippen; ik ben verzonken in bodemloos slijk, waar ik niet kan staan; ik ben gekomen in diepe wateren, een vloed overstroomt mij! - Selamatkanlah aku, ya Elohim, karena air telah mencapai jiwa. Aku tenggelam dalam rawa yang dalam, dan tidak ada tempat berdiri; aku masuk ke dalam air yang dalam dan banjir melandaku!” (תהלים Tehilim [Psalmen] 69:2-3) en: “Wateren stroomden over mijn hoofd; ik dacht: ik ben verloren! - Air mengalir di atas kepalaku; aku berkata: Aku binasa!” (איכה Eicha [Klaagliederen - Ratapan] 3:54). Wat de auteurs van de Psalmen en Klaagliederen slechts overdrachtelijk bedoelden, zag Yona in zijn situatie echter letterlijk vervuld en had op hem dus een grote impact!

יונה Yona [Jona] 2:6 (Tanach 2:7)

“Tot de grondvesten der bergen zonk ik neer; de grendelen der aarde waren voor altoos achter mij. Toen trokt Gij mijn leven uit de groeve omhoog, o, Eeuwige, mijn G'd!”

Bahasa Indonesia: “Aku telah turun ke dasar gunung-gunung, perut bumi dengan palangpalangnya telah melingkupiku selamanya, tetapi Engkau mengangkat nyawaku dari lubang, ya Tuhan Elohimku.”

Javaans: “Kawula sampun ambles dumugi ing dhasaripun gunung-gunung, lan mlebet ing negari ingkang gapuranipun kakancing ing selaminipun. Nanging Paduka, dhuh Elohim, sampun ngentas kawula saking tengahing seganten, mila kawula gesang.”

Misschien voelde Yona aan een verandering van temperatuur of een toe- en afname van de druk om zich heen, dat de grote vis eerst steeds dieper dook tot aan de zeebodem en daarna weer omhoog ging richting oppervlakte, maar op de ene of andere manier zal hij daarvan toch

wel iets gemerkt hebben omdat hij opeens weer nieuwe hoop koesterde en erop vertrouwde, dat de Eeuwige hem ondanks alles toch wel zal redden, want nu zei hij opeens: *“Ik zonk naar de bodem van de zee, ik daalde af naar het dodenrijk, dat mij voor altijd zou insluiten. Maar U trok mij levend uit de afgrond!”* Opmerkelijke woorden als men bedenkt, dat Yona deze nog steeds in de maag van de vis heeft uitgesproken, maar die ook sterke overeenkomsten vertonen met תהלים Tehilim [Psalmen] 103:3-4, waarin David schreef: *“Hij vergeeft mijn fouten en geneest mijn kwalen. Hij redt mij van de dood, omringt mij met liefde en goedheid! - Dialah yang telah mengampunkan segala kesalahanmu; yang telah menyembuhkan segala penyakitmu; yang telah menebus hidupmu dari lubang kebinasaan; yang telah memahkotai engkau dengan kasih setia dan rahmat!”* (GNB). Ondanks alle beproevingen schreef hij vol overtuiging: *“Maar ik vertrouw op U, Eeuwige, ik zeg: Gij zijt mijn G'd! - Namun aku percaya kepada-Mu, ya Tuhan; aku berkata: Engkaulah Elohimku!”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 31:15). De profeet Jesaja schreef iets soortgelijks: *“Zie, mijn bittere beproeving werd tot heil. Gij toch zijt het, die mijn leven gered hebt van de groeve der vernietiging, want Gij hebt al mijn zonden achter Uw rug geworpen! - Lihatlah, yang buruk bagiku telah memahitkan demi keselamatan, dan Engkau mengasihi jiwaku dari lubang kebinasaan, karena Engkau telah melemparkan semua dosaku ke belakang diri-Mu!”* (ישעיהו Yeshayahu [Jesaja] 38:17).

יונה Yona [Jona] 2:7 (Tanach 2:8)

“Toen mijn ziel in mij versmachtte, gedacht ik de Eeuwige, en mijn gebed kwam tot U in Uw heilige tempel.”

Bahasa Indonesia: *“Sewaktu jiwaku remuk redam di dalam diriku, aku mengingat Tuhan, dan doaku sampai kepada-Mu ke tempat suci kekudusan-Mu.”*

Javaans: *“Nalika kawula kraos kados-kados nyawa kawula sampun badhé ical, kawula lajeng ndedonga dhateng Paduka, dhuh Elohim, lan saking Pedaleman Paduka ingkang suci. Paduka miyarsakaken atur kawula.”*

In de NBG-vertaling zegt Yona, dat zijn ziel in hem versmachtte, en precies dezelfde uitdrukking gebruikt ook David: *“Daarom versmacht mijn geest in mij, mijn hart is ontsteld in mijn binnenste. Ik gedenk aan de dagen van ouds, ik overpeins al uw daden, ik overdenk de werken Uwer handen. Ik strek mijn handen tot U uit, mijn ziel smacht naar U als een dorstig land. - Dan semangat dalam diriku telah patah; hatiku di dalamku menjadi merana. Aku mengingat masa yang silam; aku merenungkan segala pekerjaan-Mu; aku memikirkan perbuatan tangan-Mu. Aku menadahkan tanganku kepada-Mu; jiwaku bagaikan tanah yang gersang kepada-Mu.”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 143:4-6). *“Wanneer mijn geest in mij versmacht, kent Gij mijn pad. - Tot U roep ik, Eeuwige; ik zeg: Gij zijt mijn schuilplaats, mijn deel in het land der levenden. - Ketika semangatku patah di dalam diriku, maka Engkau mengetahui alurku; di jalan yang aku jalani itu, mereka memasang jerat bagiku. - Aku berseru kepada-Mu, ya Tuhan; aku berkata: Engkaulah tempat perlindunganku, bagianku di tanah orang yang hidup.”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 142:4 en 6). *“Maar mijn gebed is tot U, Eeuwige, ten tijde des welbehagens; o G'd, antwoord mij naar uw grote goedertierenheid met Uw trouwe hulp. Red mij uit het slijk, opdat ik niet verzinke, laat mij gered worden van mijn haters, en uit de diepe wateren. Laat de watervloed mij niet overstromen, noch de diepte mij verslinden, noch de put zijn mond boven mij toesluiten. - Namun aku, doaku kepada-Mu, ya Tuhan, waktu perkenanan, ya Elohim, dalam limpahnya kasih setia-Mu, jawablah aku dengan kesetiaan keselamatan-Mu. Keluarkanlah aku dari lumpur, agar aku tidak tenggelam; kiranya aku dilepaskan dari mereka yang membenci aku dan dari kedalaman air. Jangan biarkan air bah melanda aku, dan jangan biarkan kedalaman menelan aku dan jangan biarkan lubang menutup mulutnya atasku.”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 69:14-16). *“De Eeuwige heeft mijn smeking gehoord, de Eeuwige neemt mijn bede aan! - Tuhan telah mendengar permohonanku; Tuhan mau mengabulkan doaku!”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 6:10). De Hebreeuwse zinsnede: **בְּהִי'אֵת עַלֵּי נַפְשִׁי** B'hit'ataf alai naf'shi [NBG: *“Toen mijn ziel in mij versmachtte”* en NBV: *“Nu mijn levensadem mij verlaat”*], wordt in andere Bijbelteksten gebruikt voor een toestand van flauwvallen, bewusteloosheid of zelfs coma, en dat

is precies de comateuze toestand, waarin ook James Bartley zich op een gegeven moment bevond, totdat hij uit de maag van de potvis bevrijd werd. Alleen ligt het verschil daarin, dat er bij Bartley van alles en nog wat door zijn hoofd ging totdat het hem allemaal te veel en het bewustzijn verloor, terwijl Yona juist in deze toestand aan de Eeuwige dacht en zijn toevlucht bij Hem zocht. Hij beleed zijn zonde en smeekte Hem om hulp, en de Eeuwige verhoorde zijn gebed. Het was een gebed in geloof, want hij zei, dat zijn gebed tot de Eeuwige kwam in Zijn heilige tempel, terwijl hij dit op dat moment nog niet kon weten. Hij vertrouwde er volledig op, dat de Eeuwige zijn gebed gehoord en verhoord heeft. Dat is een prachtig getuigenis van iemand, die op het punt stond, door het maagzuur van de vis verteerd te worden! Dat moeten we ons bij het lezen hiervan steeds realiseren, en zo is het gebed van Yona zeer zeker een voorbeeld voor ons allen: niet op de omstandigheden kijken, maar op de hulp en verlossing door onze hemelse Vader, die over Zijn kinderen waakt!

יונה Yona [Jona] 2:8 (Tanach 2:9)

“Zij die nietige afgoden dienen, geven Hem prijs, die hun goedertieren is.”

Bahasa Indonesia: *“Orang-orang yang memberikan penghormatan kepada berhala-berhala kesia-siaan telah meninggalkan kesetiaan mereka.”*

Javaans: *“Tiyang ingkang nyembah dhateng brahala ingkang tanpa gina, menika sami nilar kasecanipun dhateng Paduka.”*

Yona zal daarmee wel de inwoners van Nineve mee bedoeld hebben, alsook de heidense zeelieden op het schip, die hun afgoden aanriepen toen de storm losbrak, en daarmee sluit hij zich aan bij de psalmist: *“Ik verafschuw wie afgoden vereren; ik vertrouw op U, Eeuwige! - Aku membenci mereka yang menyimpan berhala kesia-siaan, tetapi aku percaya kepada Tuhan!”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 31:7, GNB). Hij wil daarmee de mensen waarschuwen, want wie de armzalige afgoden die niet kunnen helpen, desondanks blijven vereren, keren heel bewust de genade van de Eeuwige de rug toe! Men zou ook kunnen zeggen: ze keren hun eigen geluk de rug toe en kiezen voor hun ondergang! Yona daarentegen had zijn les geleerd en vertrouwde op de Eeuwige naar het voorbeeld van David. Daarom voegde hij nadrukkelijk eraan toe:

יונה Yona [Jona] 2:9 (Tanach 2:10)

“Maar ik, met lofzegging wil ik aan U offeren; wat ik beloofd heb, wil ik betalen; de redding is van de Eeuwige!”

Bahasa Indonesia: *“Tetapi aku, dengan suara ucapan syukur biarlah aku berkorban kepada-Mu, apa yang telah kunazarkan aku akan membayarnya. Keselamatan adalah milik Tuhan!”*

Javaans: *“Nanging kawula badhé memuji ngluhuraken asma Paduka. Paduka badhé kawula saosi kurban; sarta kawula badhé ngluwari janji kawula. Keslametan kuwi asalé saka Pangéran!”*

Yona gebruikt voor zijn plechtige belofte bijna dezelfde woorden als de psalmist: *“Mijn geloften zal ik de Eeuwige betalen! - Aku mau membayar nazarku kepada Tuhan sekarang!”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 116:14a). *“Breng G'd een dankoffer en doe wat je de Allerhoogste belooft! Roep Mij te hulp in tijden van nood, Ik zal je redden, en je zult Mij eren! - Kurbankanlah persembahan syukur kepada Elohim, dan bayarlah nazarmu kepada Yang Mahatinggi. Dan berserulah kepada-Ku pada waktu kesesakan, Aku akan menyelamatkan engkau, dan engkau akan memuliakan Aku!”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 50:14-15, NBV). Hij heeft ingezien, dat het een zonde was, zich aan de opdracht van de Eeuwige te onttrekken en weg te vluchten. Het ligt voor de hand, dat hetgeen Yona in de maag van de vis beloofd heeft, niets anders kan zijn, dan alsnog naar Nineve te gaan. Door zijn gelofte, die hij heeft afgelegd, te betalen, alsook door de lofoffers van zijn lippen en de getuigenis, dat de redding alleen van de Eeuwige is en van niemand anders, toonde hij oprecht berouw en inkeer en was hij weer bruikbaar als dienstknecht van de Allerhoogste. In reactie daarop hield ook de Eeuwige zich aan Zijn belofte:

יוֹנָה Yona [Jona] 2:10 (Tanach 2:11)

“En de Eeuwige sprak tot de vis en deze spuwde Yona uit op het droge.”

Bahasa Indonesia: *“Dan berfirmanlah Tuhan kepada ikan itu, dan ikan itu memuntahkan Yunus ke darat.”*

Javaans: *“Pangéran banjur ndhawuhi iwak mau, lan Nabi Yunus diwutahaké ana ing dharatan.”*

De vis spuugde hem uit, maar waar dit was wordt niet vermeld. Volgens de Joodse traditie was dit op het strand bij Giv'at Yona in Ashdod. Of dat inderdaad zo was weten wij niet, maar dat is ook niet zo relevant. Waar het om gaat is het feit, dat Yona uit zijn gevangenis bevrijd werd om zijn oorspronkelijke opdracht alsnog uit te voeren. Hoe hij dat deed en hoe de inwoners van de stad Nineve daarop reageerden, zullen we de volgende keer behandelen. Ik wil deze studie afsluiten met een toepasselijke tekst uit de Tora: *“De Eeuwige is lankmoedig en groot van goedertierenheid, vergevende ongerechtigheid en overtreding, hoewel Hij zeker niet ongestraft laat. - Tuhan yang lambat untuk marah dan yang besar kemurahan-Nya, yang menanggung kesalahan dan pelanggaran, tetapi Dia sekali-kali tidak membebaskan.”* (בְּמִדְבָר B'mid'bar [Numeri] 14:18). Yona kon dit uit eigen ervaring alleen maar beamen, want in de maag van de grote vis had hij aan den lijve ondervonden, dat de Eeuwige zeer zeker niets ongestraft laat en dat hij zijn opdracht niet kon ontlopen, maar nadat hij tot inkeer was gekomen gaf de Eeuwige hem een tweede kans, want Hij houdt Zich aan Zijn Woord. Amen!

Werner Stauder